

Leon Mroczkiewicz

Wspomnienie pośmiertne

Леон Мрочкевич. Посмертное воспоминание

Leon Mroczkiewicz — Obituary

7 września 1971 r. zmarł, po długotrwałej i nieuleczalnej chorobie, prof. dr h. c. Leon Mroczkiewicz, wieloletni kierownik b. Katedry Szczegółowej Hodowli Lasu Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu. Pogrzeb odbył się 10 września w Poznaniu.

Leon Mroczkiewicz urodził się 12 kwietnia 1900 r. w Drawsku Pomorskim. Do gimnazjum uczęszczał w Białogardzie, a później w Poznaniu, gdzie w 1918 r. uzyskał świadectwo dojrzałości. Po zwycięskim zakończeniu Powstania Wielkopolskiego, w którym brał czynny udział i odbytej służbie wojskowej zapisał się w 1921 r. na leśnictwo Wydziału Rolniczo-Leśnego Uniwersytetu Poznańskiego, zdobywając w 1925 r. dyplom inżyniera.

Rok ten był również początkiem naukowej i dydaktycznej działalności Zmarłego — świadczy o tym ukazanie się w „Sylwanie” pierwszej publikacji pt.: „Jarzębina szwedzka na Kępie Radłowskiej” oraz objęcie stanowiska młodszego asystenta w Katedrze Hodowli Lasu Uniwersytetu Poznańskiego. Działalność dydaktyczna przerwana została podróżą „dookoła świata”, odbyłą w latach 1926—1930, wspólnie z prof. drem Tadeuszem Perkitnym. Podróż ta, przebiegająca przez kraje północnej i zachodniej Europy, południowej Ameryki, południowo-wschodniej Azji i centralnej Afryki dostarczyła materiałów do licznych publikacji, które ukazywały się w czasopiśmie „Przegląd Leśniczy”, wydawanym w Poznaniu.

Artykuły jak np. „Ogólny pogląd na lasy i gospodarę leśną Szwecji”, „Pinus maritima i jej uprawa we Francji”, „Ogólny pogląd na lasy dziewicze Południowej Brazylii”, „Herwa Maté, czyli Parańska Herbata Leśna” oraz „Wrażenia z dżungli indyjskiej” zawierają wiadomości o mało znanych wówczas gatunkach drzew i krzewów leśnych, o sto-

sowanych w tych krajach sposobach zagospodarowania lasów, czy też eksploatacji cennych gatunków drzew.

Po powrocie do kraju Leon Mroczkiewicz zgłosił się do pracy w Katedrze Hodowli Lasu UP, kierowanej przez prof. dra Ryszarda Biehlera, obejmując stanowisko starszego asystenta, które zajmował do 1936 r., później do 1939 r. jako wykładowca prowadził zajęcia z encyklopedii leśnictwa i urządzania lasu.

W 1933 r., na podstawie rozprawy pt. „Zagadnienia hodowlane na terenach posówkowych”, referowanej na I Polskim Naukowym Zjeździe Leśniczym w 1935 r. w Poznaniu, uzyskał stopień doktora nauk leśnych w zakresie hodowli lasu. Dzięki tej pracy utrwalone zostały szczegóły dotyczące jednej z największych klęsk owadzych, jakie nawiedziły lasy środkowej Europy, spowodowanej gradacją strzygonii choinówki, obejmującej w latach 1922—1924 obszar około 900 tys. ha. Wartość tej publikacji podnosi wnikliwa analiza przyczyn i skutków klęski oraz stosowanych wówczas metod odnawiania dużych powierzchni zrębowych, jak również pielęgnacji powstałych w tych niezwykłych okolicznościach upraw i młodników sosnowych. Materiały, które posłużyły do rozważań, pochodziły z terenu 6 nadleśnictw Puszczy Noteckiej o pow. 45 tys. ha, najbardziej dotkniętych klęską. Temu samemu zagadnieniu poświęcił Leon Mroczkiewicz pracę pt. „Zagadnienia biocenotyczne w leśnictwie w związku z klęską sówki choinówki”.

Wynikiem badań nad praktycznym zastosowaniem nowoczesnych sposobów zagospodarowania lasu są następujące rozprawy: „Znaczenie periodycznej kontroli zapasu w gospodarstwie leśnym”, „Wyniki pięcioletniej gospodarki bezzrębowej” oraz „Gospodarstwa bezzrębowo-kontrolne w Wielkopolsce”, publikowane w Rocznikach Nauk Rolniczo-Leśnych w Poznaniu. Wyniki tych prac, uzyskane z materiałów zebranych w kilku obiektach leśnych Wielkopolski, zagospodarowanych sposobem bezzrębowym, zawierają nie tylko wskazania ograniczenia, a później zaniechania zrębów zupełnych, lecz także zalecenia używania przy odnowieniu kwalifikowanych nasion rodzimego pochodzenia, przebudowy jednogatunkowych drzewostanów na mieszane z podrostami lub podszytami, gdzie powinno się w szerokim zakresie prowadzić pielęgnację siedliska i drzewostanu.

Zagadnieniu pielęgnacji poświęcone były odrębne badania, których rezultatem były prace pt.: „Teoria i praktyka nowoczesnych trzebieży” oraz „Technika pielęgnowania lasu”. Naczelnym zadaniem proponowanych zabiegów pielęgnacyjnych, posiadających cechy selekcji pozytywnej, było „wyhodowanie jak najwięcej drewna o jak najlepszej jakości i wartości” przez wybór i pielęgnowanie drzew przyszłości oraz podkrzesywanie.

Wybuch wojny przerwał naukową i dydaktyczną działalność Zmarłego. Po odbytej kampanii wrześniowej i ucieczce z niewoli przez rok ukrywał się w nadl. Obrzycko, pracując jako robotnik leśny, później wyjechał do Starachowic, gdzie zatrudniony był w inspekcji leśnej, a następnie, współpracując z ruchem oporu, zajmował stanowisko nadleśniczego nadl. Marcule.

W pierwszych latach po wyzwoleniu, zajmując stanowiska administracyjne — dyrektora Lasów Starachowickich, a później inspektora

i kierownika Biura Zagospodarowania Lasów w Dyrekcji Lasów Państwowych w Gdańsku, której był współorganizatorem, nie zrywał kontaktu z nauczaniem i nauką. W tym czasie okresowo prowadził wykłady z encyklopedii leśnictwa i zasad produkcji drewna na Politechnice Gdańskiej oraz zajęcia z urządzania lasu w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. O działalności naukowej tego okresu świadczyło podjęcie pracy w charakterze samodzielnego pracownika naukowego Instytutu Badawczego Leśnictwa, kierującego w Gdańsku placówką zajmującą się zagadnieniami typologii leśnej oraz częste ukazywanie się w czasopiśmie „Echa Borów Nadbałtyckich” artykułów i notatek, dotyczących stanu lasów Pomorza Gdańskiego i ich odbudowy. Wynikiem współpracy z Instytutem Badawczym Leśnictwa było opracowanie „Podziału Polski na krainy i dzielnice przyrodniczo-leśne”. Jako kryteria wydzielenia tych jednostek przyrodniczych przyjęto zmienność czynników fizjograficznych i florystycznych, jak również naturalne zasięgi głównych gatunków drzew leśnych. Podział ten, spełniając rolę wielkoobszarowej rejonizacji przyrodniczo-leśnej, znalazł praktyczne zastosowanie w administracji lasów państwowych.

W 1951 r. Leon M r o c z k i e w i c z powrócił do macierzystej uczelni obejmując stanowisko kierownika Katedry Botaniki Leśnej. W rok później uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego i przeszedł do Katedry Szczegółowej Hodowli Lasu, jako profesor zespołowy, współpracujący z prof. drem Kazimierzem Sucheckim, ówczesnym kierownikiem Katedry, po którym w 1959 r. przejął obowiązki kierowania Katedrą.

Tematyka prac badawczych prof. M r o c z k i e w i c z a skoncentrowana była od tego czasu w zakresie dwóch zagadnień: doskonalenia metod klasyfikacji typologicznej oraz hodowli i uprawy gatunków drzew i krzewów szybko rosnących, przede wszystkim topoli oraz wierzb krzewiastych i drzewiastych, jak również uprawy krzewów dostarczających surowców garbnikodajnych czy też środków odżywczych.

Nad zagadnieniami typologicznymi współpracował prof. M r o c z k i e w i c z w Zarządzie Międzynarodowych Unii Leśnych Instytutów Badawczych (IUFRO), w kraju natomiast brał udział w licznych konferencjach typologicznych, na których wygłaszał referaty na temat jednolitego systemu typologicznego, którego był autorem oraz możliwości wykorzystania klasyfikacji siedlisk leśnych w hodowli i urządzaniu lasu. Jeden z nich, zawierający również omówienie powstania i rozwoju różnych koncepcji typologicznych oraz analizę przydatności ich w naszych warunkach przyrodniczych opublikowany został w „Sylwaniu” w 5/1959 r. W ramach kontynuacji prac nad rejonizacją przyrodniczo-leśną ukazało się w 1964 r. drukiem obszerne opracowanie pt. „Typy siedliskowe lasu w Polsce”, będące wynikiem współpracy Profesora z pracownikami IBL w Warszawie. W części pierwszej pracy, której współautorem był prof. dr Tadeusz Trampl, znajdują się założenia teoretyczne, dotyczące wyróżniania i klasyfikacji podstawowej jednostki przyrodniczo-leśnej, jaką jest typ siedliskowy lasu. Poza tymi zagadnieniami praca zawiera omówienie metody charakterystyki typów lasu oraz służących jej kryteriów, uszeregowanych następująco: grupa czynników glebowych, roślinności dna lasu i drzewostanu. Opracowanie to powstało

w oparciu o materiały licznych powierzchni typologicznych, założonych na terenie całego kraju.

W ramach zagadnienia hodowli i uprawy drzew i krzewów szybko rosnących na szczególne podkreślenie zasługują badania, zmierzające do wyselekcjonowania odmian wierzb krzewiastych, posiadających małe wymagania w stosunku do żyzności i wilgotności gleb, z myślą zagospodarowania nieużytków porolnych. Osiągnięcia tych badań były też tematem obrad konferencji zorganizowanej przez prof. M r o c z k i e w i c z a przy współudziale Komitetu Nauk Rolniczych i Leśnych Polskiej Akademii Nauk w 1954 r. w Poznaniu, w sprawie uprawy i użytkowania wierzb, jak również stanowiły materiały referatu wygłoszonego na konferencji w Moskwie w 1958 r. pt. „Zwiększanie produktywności lasu przez wprowadzenie wierzb drzewiastych i krzewiastych do gospodarstwa leśnego” („Sylwan”, nr 6/7 1959 r.). Większość badań ostatnich lat swej działalności prof. M r o c z k i e w i c z prowadził zespołowo, włączając do pracy najbliższych współpracowników, z którymi publikował wyniki doświadczeń. Dotyczyły one głównie zagadnień uprawy krzewów dostarczających różnych surowców, hodowli i uprawy topoli oraz wierzby i typologii leśnej.

W 1956 r. prof. M r o c z k i e w i c z otrzymał nominację na profesora zwyczajnego.

Do specjalnie umiłowanych czynności Profesora należały zajęcia dydaktyczne oraz częste spotkania z różnych okazji ze studentami, także poza Katedrą.

Prof. M r o c z k i e w i c z pełnił różne funkcje zawodowe i społeczne głównie w Uczelni, Ministerstwie Szkolnictwa Wyższego i Polskiej Akademii Nauk *. Był Członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Polskiego Towarzystwa Leśnego, Polskiego Towarzystwa Botanicznego i Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego.

Wszechstronne, silne zaangażowanie prof. M r o c z k i e w i c z a w życiu zawodowym i społecznym było pozytywnie oceniane tak w okresie międzywojennym, jak i w Polsce Ludowej. Świadczą o tym liczne wyróżnienia i odznaczenia, z których na wymienienie załugują: nadanie w 1961 r. przez Wydział Leśny Technicznego Uniwersytetu Drezdeńskiego w Tharandcie tytułu doktora honoris causa, powołanie w 1967 r. na członka korespondenta Polskiej Akademii Nauk oraz odznaczenie w tym samym roku Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Przedwczesne, spowodowane nieuleczalną chorobą, odsunięcie się prof. M r o c z k i e w i c z a od zajęć było bolesnym ciosem dla rozwoju nauk leśnych.

Prof. dr dr h. c. Leon M r o c z k i e w i c z przeszedł na emeryturę z dniem 1 października 1970 r.

Kazimierz Urbański

---

* Działalność prof. M r o c z k i e w i c z a opisana została szczegółowo w artykułach jakie ukazały się z okazji 40-lecia Jego działalności naukowej i dydaktycznej. („Sylwan” nr 12, 1968 r.)